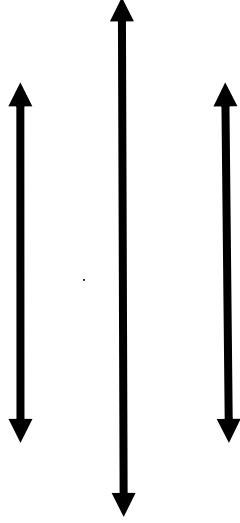

लिखु गाउँपालिकाको आ.व.२०७७/०७८ को नीति तथा कार्यक्रम

लिखु गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
यसम, ओखलढुंगा
प्रदेश नं.- ०१

प्रस्तोता
शान्ता ढुंगेल
उपाध्यक्ष

१. संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणालीलाई स्थानीय तह देखि नै सुदृढीकरण गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न नेपालको संविधान वमोजिम गठित स्थानीय सरकारको उप-प्रमुखको रूपमा लिखु गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा मैले गौरव महसुस गरेको छु ।
२. राष्ट्रलाई निरङ्कुश सामन्ती शासनप्रणालीको अँध्यारो युगबाट जनताका प्रतिनिधिमार्फत राज्य संचालन गर्ने संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको उज्यालो युगमा पुर्याउने क्रममा जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात सहिदहरुप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । राष्ट्रियता, लोकतन्त्र र जनजीविकाको आन्दोलनमा अगुवाइ गर्नुहुने सम्पूर्ण अग्रजहरुको योगदानको उच्च सम्मान सहित स्मरण गर्न चाहन्छु ।
३. हाल विश्वव्यापी डरलाग्दो महामारीको रूपमा फैलिएको कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) का कारण देशभित्र र देश बाहिर ज्यान गुमाउने नेपालीहरु प्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । कोभिड-१९ को संक्रमणमा परी उपचाररत सबैको शिघ्र स्वास्थ्यलाभको कामना गर्दै कोभिड-१९ लाई पराजित गरी घर फर्कनु हुने सबैलाई बधाई तथा शुभकामना व्यक्त गर्दछु । कोभिड-१९ महामारीको यस विषम परिस्थितिमा अग्रपंक्तिमा रहेर सेवा गर्ने चिकित्सक, नर्स, स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, सरसफाइकर्मी, एम्बुलेन्स चालक र महामारी रोकथाम, नियन्त्रणमा खटिने सम्पूर्ण कर्मचारीको उच्च प्रशंसा गर्दछु । अत्यावश्यक वस्तुको आपूर्तिलाई सहज बनाउन योगदान गर्ने सबै व्यक्ति तथा संघसंस्थालाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । कोभिड-१९ संक्रमण रोकथाम र नियन्त्रणका लागि स्थानीय सरकारले चालेका कदममा पूर्ण साथ दिई सहयोग गर्नु भएकोमा म सम्पूर्ण दिदीबहिनी तथा दाजुभाइप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।
४. लोकतन्त्रको आधारस्तम्भको रूपमा एवं जनताले महसुस गर्न सक्ने र भेट्न सक्ने सरकारको रूपमा रहेको स्थानीय सरकारसंग जनताको विकास प्रतिको उच्च आकांक्षालाई समयोचित सम्बोधन गर्दै समग्र गाउँपालिका समृद्धि तर्फ तिव्र गतिको यात्रा तय गर्नु पर्ने अवस्थामा हामी स्थानीय सरकार रहेको छौं । यस बीचमा स्थानीय सरकारको स्वरूपलाई संविधान प्रदत्त व्यापक क्षेत्राधिकार भएको वलियो स्थानीय सरकारको रूपमा रूपान्तरण गर्ने प्रक्रियालाई संगसंगै र सावधानीपूर्वक अधि बढाउनु परेको छ । यस्तो जटिल र चुनौतिपूर्ण मोडमा लोकतन्त्रको संस्थागत विकास गर्न सदा सजग र संवेदनशील रहि स्थानीय सरकार काम गर्दछ, नतिजा ल्याउँदछ र अधि बढ्दछ ।
५. नेपालको संविधानले परिकल्पना गरेको तीन तहको सरकार, त्यसका अधिकार क्षेत्र र संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकार बीचको सहकार्य, समन्वय र सहअस्तित्व समेतको मर्म अनुसार नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले प्रस्तुत गरेको दिगो विकासको लक्ष्य प्राप्तिसहितको नीति तथा कार्यक्रम समेतलाई हृदयंगम गरी हाम्रो स्थानीय सरकार संचालनको तिन वर्षको अनुभव र गाउँसभा मार्फत पारित ऐन, नियम तथा कार्यविधि साथै लिखु गाउँपालिकाको दृष्टी शशासन मार्फत सबृद्धि सोचका साथ आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ नीति तथा कार्यक्रम तय गरिएको छ ।

सभाध्यक्ष ज्यू,

६. आ.व. २०७७-०८८ को लक्ष्य भौगोलिक, क्षेत्रिय, वर्गिय, सन्तुलन कायम गर्दै आर्थिक प्रशासनिक एवं राजनैतिक शशासन मार्फत समृद्ध सम्मुनत न्यायपूर्ण तथा सुखी लिखुको निर्माण गर्ने रहेको छ ।
७. स्थानीय सरकार जनभावना, जनआकांक्षा र आवश्यकताका आधारमा स्थानीय नागरिकको जीवनस्तरमा सुधार गर्न तथा विकास र अपेक्षा पूरा गर्न दृढ संकल्पका साथ अगाडि बढिरहेको छ । भौतिक संरचना पर्याप्त नहुनु, कर्मचारी र अन्य स्रोतसाधनको कमी हुनु तथा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच आयोजनाको वर्गीकरण समयमा नहुनु जस्ता अनेकन प्रतिकूलताका बाबजुद स्थानीय सरकारले हासिल गरेका केही महत्वपूर्ण उपलब्धिहरु यस गरिमामय सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

८. नेपालको सन्दर्भमा स्थानीय सरकार नवीनतम प्रयोग भएकाले स्थानीय सरकारको सुशासन, विकास र समृद्धिको लागि स्थानीय सरकार सञ्चालनका क्रममा स्थानीय तहलाई प्राप्त अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा २० वटा महत्वपूर्ण ऐन, ३१ वटा नियम, कार्यविधि मापदण्ड तथा निर्देशिका, जारी भई कार्यान्वयनमा आएका छन् । यसबाट स्थानीय सरकारलाई संविधान एवं कानून बमोजिम प्रदत्त विधायिकी अधिकारको संस्थागत हुँदै गएको र गाउँपालिकामा कानुनी र कार्यविधिगत आधार तयार भई काम कारवाहीमा थप सहजता आएको छ ।
९. स्थानीय तहमा न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न नेपालको संविधान र कानून बमोजिम न्यायिक समिति गठन भई न्यायिक समिति समक्ष दर्ता भएका विवादहरूको आपसी छलफल र मेलमिलापको माध्यमबाट समाधान गरिएको छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ४७ ले व्यवस्था गरेको न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्रको मेलमिलापको माध्यमबाट विवाद समाधान गर्न मेलमिलापकर्ता सूचिकृत गरी कामकारवाही अगाडि बढाइएको छ ।
१०. गाउँपालिका भित्रको पर्यटकीय महत्व, सांस्कृतिक तथा धार्मिक महत्व बोकेका पोकली झरना, भोल्कोट, रामेश्वर पशुपति मन्दिर, नर्मदेश्वर महादेव मन्दिर, ढुंगढुंगे मन्दिर, दुर्गेश्वर महादेव, गुप्तेश्वर महादेव लगायतका पर्यटकीय तथा सांस्कृतिक क्षेत्रको पहिचान, संरक्षण र प्रवर्धन गर्न कार्यक्रम तथा बजेटको व्यवस्था गरिएको छ ।
११. नेपालको संविधानको अनुसूचि ८ को बुँदा नं. ४ मा उल्लेखित स्थानीय कर संकलनका लागि आवश्यक ऐन, नियमावली तथा कार्यविधि बनाई स्थानीय कर संकलन गरिनुका साथै व्यवसाय दर्ता लगायत राजश्वको स्रोतको दायरा फराकिलो बनाई चालु आर्थिक वर्ष ०७६/०७७ आन्तरिक आय रु. ३४२३६९९१/- प्राप्त अनुमान गरिएको छ ।
१२. स्थानीय स्तरको शैक्षिक ज्ञान, सीप र प्रविधिको संरक्षण, प्रवर्द्धन र स्तरीकरण गर्न गाउँ शिक्षा समितिको गठन गरिएको छ । आधारभूत तहको परीक्षा सञ्चालन, अनुमगन र व्यवस्थापन गर्न गाउँपालिकाको शिक्षा ऐन तथा नियमावली बमोजिम गठित परीक्षा व्यवस्थापन समिति मार्फत कक्षा आठको परीक्षा मर्यादित एवं व्यवस्थित रूपमा सम्पन्न गरिएको छ ।
१३. गाउँपालिकाले सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रकृया मार्फत चालु आर्थिक वर्ष ०७६/०७७ मा स्थानीयस्तरको विकासका लागि करिब २२८ वटा वार्षिक योजना बनाई कार्यान्वयन गर्दै गर्दा हाल सम्म ८४% सम्पन्न भएकी, सम्पन्न हुन बाकि १६%, जाँचपास भएको ३४% र जाँचपास हुन बाकि ६४% रहेको छ । त्यस्तै संस्थागत सुशासन र सेवा प्रवाह संग जोडिएका योजना तथा कार्यक्रम हाल कार्यान्वयन भई रहेको अवस्था छ । यसका लागि जनप्रतिनिधिहरूको भूमिका नीति निर्माण र विकास निर्माणको अगुवाइ, अनुगमन एवं जनताको सुख दुःखमा साथ दिने गरी स्थानीय सरकार सशक्त भई रहेको छ ।
१४. स्थानीय सरकारले आफ्नो कार्य सञ्चालन गर्दा लागत न्यूनीकरण, स्रोत साधनको अधिकतम उपयोगको लागि नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकार संग साझेदारी एवं संयुक्त व्यवस्थापनमा पूर्वाधार निर्माण लगायतका कार्य गर्दै आएको छ । जस्तै सिंहदेवी-नर्मदेश्वर- यसम-गाम्नाड- खिजफलाटे सडक निर्माणमा प्रदेश संग र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रममा नेपाल सरकार संग साझेदारी गरी समन्वय, सहकारीता र सहअस्तित्वको सिद्धान्तलाई स्विकार गरेको छ ।
१५. पालिका भित्र रहेका प्रमुख सडकहरूलाई संघ प्रदेश सँगको साझेदारी कार्यक्रम गरि स्तर उन्नति गरिनेछ । वडा स्तरिय प्रमुख सडकको स्तर उन्नति गरिनेछ । वातावरण संरक्षणलाई समेत मध्ये नजर गरि नयाँ ट्रयाक खन्ने क्रमलाई क्रमशः नियन्त्रण गरि लगिनेछ । प्रमुख पूर्वाधार बिकासका लागि समपुरक कोषको व्यवस्था गरिनेछ । बाह्रै महिना मोटर चल्ने गरि सडकको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
१६. कृषि, सिचाईको विकास र विस्तारको लागि SIP संग साझेदारी गरी यसलाई अगाडि बढाइने छ ।
१७. नयाँ संरचना, कर्मचारी अभाव, भौगोलिक कठिनाई, कानुनी अस्पष्टता र अन्यौलताका बावजूद पनि सार्वजनिक सेवा प्रवाह र सुशासनलाई पहिलो प्राथमिकता दिँदै जनताको सुख दुःखमा अभिभावकत्व ग्रहण गर्दै विभिन्न वडाहरूमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा जिल्ला प्रशासन कार्यालय संग समन्वय र सहकार्य गर्दै सेवा प्रवाह मार्फत गाउँ गाउँमा सिंदरवारको अनुभूति गराउन स्थानीय सरकार सदा प्रयत्नशील छ ।

१८. प्रत्येक नागरिकलाई राज्यबाट आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निशुल्क प्राप्त गर्न पाउने संवैधानिक अधिकारलाई प्रत्याभूत गर्न स्थानीय सरकारले स्वास्थ्यकर्मी लगायतको सुविधा सहित १९ वटा ठाउँमा खोप केन्द्र र १८ वटा गाउँघर क्लिनिक संचालन भईरहेको छ र जनतालाई स्वास्थ्यको पहुँचबाट टाढा हुन नदिनको लागि आवश्यकता महशुस गरी सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई पनि स्थापना गरी सेवा प्रवाह भई रहेको छ । सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा वर्थिङ सेन्टरको नीति अवलम्बन गरिएको भएता पनि ३ वटा स्वास्थ्य चौकीहरूमा वर्थिङ सेन्टर संचालन भईरहेको र बाँकी स्वास्थ्य चौकीहरूमा संचालनका लागि कार्यप्रारम्भ भएको छ । त्यसैगरी नागरिकहरूको सेवाको लागि सबै वडाहरूमा चिकित्सक सहितको टोली मार्फत स्वास्थ्य परीक्षण गरिएको छ । साथै गर्भवती महिलाहरूको लागि सहजै स्वास्थ्य संस्थामा गर्भवती परीक्षण किटको व्यवस्था गरिएको छ र गर्भवती महिलाहरूको लागि ग्रामीण अल्ट्रा साउण्ड कार्यक्रम वडा वडाको स्वास्थ्य चौकीमा गई शिबिरको रूपमा संचालन गरिएको छ भने पोकली स्वास्थ्य चौकी प्रत्येक महिनामा आवश्यकता अनुसार जुनसुकै अबस्थामा पनि सेवा प्रवाह गरि रहेको र विभिन्न सहयोगी संस्थाहरूको सहयोगमा स्वास्थ्य सम्बन्धी वृहत् शिविर समेत विविध स्थानमा संचालन गरी स्वास्थ्य सेवा नागरिकको घरघर सम्म विस्तार गरी नागरिकको स्वास्थ्य सम्बन्धि मौलिक हकप्रति स्थानीय सरकार प्रतिवद्ध छ ।
१९. स्वास्थ्य क्षेत्रका खम्बाका रूपमा रहेका महिला स्वास्थ्य स्वामि सेविकाहरूलाई स्वास्थ्यको पहुँचमा बृद्धि गर्नको लागि उनिहरूको आत्मावल बढाउन प्रोत्साहन भत्ता थप गर्दै लगिनेछ ।
२०. पूरानो चिकित्सा आयुर्वेद प्रति जागरण ल्याउन सबै वडामा आयुर्वेद कार्यक्रम सहित आर्थिक रूपले विपन्न, वृद्ध, असक्त अवस्थामा रहेका, असहाय एकल महिला, अपाङ्गता भएका, वालवालिका, आफ्नो हेरचाह आफैँ गर्न नसक्ने नागरिकलाई नागरिक सम्मान कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ । यस्ता कार्यक्रमलाई थप सुदृढ बनाउदै लगिनेछ ।
२१. कर्मचारी समायोजन पश्चात सृजित कर्मचारी अभावको अवस्थामा समेत कर्मचारीहरूको उच्च कार्यसम्पादन एवं लगनशिलताका कारण सेवा प्रवाहमा चुस्तता आएको छ । स्थानीय सरकारका प्रतिफलहरूलाई नागरिक समक्ष पुर्याउन कर्मचारी वर्गबाट भएको सकारात्मक भूमिकाको सदा सर्वदा स्मरण गरिनेछ ।
२२. विकासमा निश्चित उद्देश्य हासिल गर्न अपनाईने रणनीति, समय, क्रियाकलापहरू र साधन श्रोतको संयोजन गरी योजनावद्ध विकासको शुरुवात गर्न स्थानीय सरकारको आवधिक गुरु योजना तयार गरी जस अनुसार तिव्र रूपमा काम संचालनलाई अगाडी बढाएको छ ।
२३. गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय र सो अन्तर्गतका कार्यालय तथा विद्यालयहरूमा विद्युतीय हाजिरी जडान गरी प्रयोग स्वरूप विद्युतीय शासनको अभ्यास गरिएको छ । त्यस्तै गाउँकार्यपालिका कार्यालयको सुरक्षाका लागि सिसि क्यामेरा जडान गरिएको छ । स्थानीय सरकारले गरेको गतिविधि यथार्थ चित्रण गर्न डकुमेन्ट्री निर्माण गर्ने कार्य भै राखेको छ ।
२४. नागरिकको सूचनाको हक स्थापित गर्दै स्थानीय सरकारका सूचनाको सही प्रवाहीकरण गर्ने अपेक्षा लिईएको छ । सूचना प्रविधिलाई थप प्रभावकारी बनाउन सम्पूर्ण वडा कार्यालयहरूमा ईन्टरनेटको टावर विस्तार गरिदै छ । त्यस्तै सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम मार्फत हाम्रो सरकारको सेवा प्रवाह प्रतिको आम नागरिकको धारणा बुझ्ने कार्य समेत गर्ने नीति लिएको छ ।
२५. अनुदानमा आधारित विविध कृषिजन्य सामग्री वितरण गरी कृषिमा आधुनिकीकरण गर्ने नीति अख्तियार गरिएको छ । आगामी वर्ष एक वार्ड एक अर्गानिक नर्सरी स्थापना गरी व्यावसायिक खेतीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
२६. स्थानीय सरकारले गाउँपालिका भित्र प्राकृतिक तथा मानवीय सृजित कारणबाट हुन पुगेका घटनाहरूको तत्कालै सम्बोधन गरी स्थानीय सरकारको अनुभूति दिने प्रयास गर्दै आएको छ । त्यसका लागि विपद व्यवस्थापन कोषबाट वजेट प्रवन्ध गर्नुका साथै असाध्य रोग लागेका विपन्न नागरिकको स्वास्थ्य उपचारार्थ आर्थिक सहायता समेत प्रदान गर्दै आएको छ र दिर्ग रोगी र नियमित औषधी सेवन गर्नेहरूको लागि निशुल्क रूपमा बितरण गरिएको छ ।

२७. सबै वडाहरूमा ज्येष्ठ नागरिक तथा अपाङ्ग परिचयपत्र वितरण गरिरहेको छ । महिला क्षमता तथा अभिवृद्धि सशक्तिकरण कार्यक्रम लगायत लक्षित वर्ग संग सम्बन्धित सिलाई कटाई, सुत्केरी भेट जस्ता कार्यक्रम समेत संचालन गरीरहेको छ र यसलाई प्रभावकारी रूपमा अघि बढाउदै लगिनेछ ।
२८. यस वर्षका हाम्रा उपलब्धिहरु उत्साहवर्धक छन् । स्थानीय सरकारले लिएका नीतिहरुको कार्यान्वयनबाट स्थानीय नेतृत्वको विकास र स्थानीय शासन पद्धति सुदृढ हुने प्रशस्त आधारहरु तयार भएका छन् । लिखु गाउँपालिकाको दृष्टि सुशासन मार्फत समृद्धि भन्ने दृष्टिकोण र कार्य शैलीका कारण सम्पूर्ण लिखुवासी नागरिकमा उत्साहको सञ्चार भएको अनुभूत गरिएकोछ ।

सभाध्यक्ष ज्यू

- अव म गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ का लागि प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रम तर्फ यहाँहरुको ध्यानाकर्षण गर्दछु ।
२९. यस प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रमले मानवीय क्षमता विकास,पूर्वाधार निर्माण,उद्धमशीलता र रोजगारी वृद्धि,स्थानीय नेतृत्व विकास,दिगो विकास,प्रभावकारी सेवा प्रवाह, भौगोलिक, क्षेत्रीय, वर्गीय, सन्तुलन कायम गर्दै सम्मुनत न्यायपूर्ण र कानुनी शासनको प्रत्याभूतिलाई प्राथमिकतामा राख्दै समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीको राष्ट्रिय आकाङ्क्षा पूरा गर्ने तर्फ केन्द्रित छन् ।
३०. पोकली झरना, भोल्कोट, नर्मदेश्वर महादेव मन्दिर, ढुंगढुंगे मन्दिर, दुग्देश्वर मन्दिर तथा गुप्तेश्वर मन्दिर लगायत पालिका भित्रका प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक महत्वका क्षेत्रलाई पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा विकास गरी लिखु गाउँपालिकाको पहिचान तथा अर्थतन्त्रको आधारशिलाको रूपमा विकास गरिनेछ । यसको लागि पर्यटन मैत्री संरचना निर्माण तथा पर्यटन पूर्वाधार निर्माण गर्न विस्तृत पर्यटन गुरुयोजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । निजी क्षेत्र संग समेत समन्वय गरी लिखु पर्यटकीय पूर्वाधार विकासका कार्य अगाडि बढाईनेछ ।
३१. जोखिम युक्त वस्ती पहिचानका साथै सुकुम्वासी तथा विपन्न नागरिकको पहिचान र अभिलेख व्यवस्थापनलाई व्यवस्थित गरी सुकुम्वासी तथा विपन्न नागरिक सम्बन्धी जीविकोपार्जन र वसोवासको व्यवस्थापनका लागि उचित प्रवन्धका लागि पहल गरिनेछ ।
३२. गाउँपालिकाको भौगोलिक क्षेत्रभित्र संचालन हुने सहकारी संस्थाको दर्ता, अनुमति, नियमन र व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउदै स्थानीय सहकारी संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि गरी सहकारी संस्थाको प्रर्वदन, परिचालन र विकास गरिनेछ । सहकारी सम्बन्धी स्थानीय तथ्यांक व्यवस्थापन र अध्ययन तथा अनुसन्धान गरी दैनिक उपभोग्य वस्तु, कृषि, वन, मत्स्य तथा पशुजन्य पदार्थ उत्पादन र विक्री वितरण गर्ने सहकारीलाई प्रर्वदन गरी प्रोत्साहन गरिनेछ ।
३३. बाली र पशुपन्छी बिमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै सम्पूर्ण समूदायमा जानकारी प्रबाहलाई बिस्तार गरिनेछ ।
३४. गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र व्यापार,व्यवसाय वा सेवामा पूँजीगत लागनी र आर्थिक कारोवारको आधारमा व्यवसाय कर लगाइदै आएकोमा यसलाई थप व्यवस्थित गर्न साना तथा ठूला व्यवसायलाई अनिवार्य रूपमा दर्ता एवं नवीकरणको दायरामा अगाडी बढाउदै लगिनेछ । र । गाउँपालिका भित्रका वस्तीहरूमा स्थानीय उत्पादन विक्रीको बजार लाई ब्यबस्थित बनाउदै स्थानीय हाटको व्यवस्था गरिनेछ । साथै गाउँपालिका भित्रका कृषकहरूले उत्पादन गरेका बस्तुहरूलाई संलकन केन्द्र बनाई व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ ।

सभाध्यक्ष ज्यू

३५. स्थानीय सरकारको सेवा प्रवाहलाई सूचना प्रविधिसहितको सेवा संग जोड्न प्रत्येक वडामा ईन्टरनेट जडान गरी software system अपनाई सूचना प्रविधिमा आधारित गाउँपालिका बनाइनेछ ।

३६. गाउँपालिकाबाट नक्सापास नगरी भौतिक संरचना तथा घर निर्माण गर्ने र स्वीकृत मापदण्ड विपरित निर्माण कार्य गरिएका संरचनालाई कानुनी दायरामा ल्याइ त्यस्ता कार्य गर्नेलाई निरुत्साहित गरिनेछ । गाउँपालिकाले तोकेको सडकको अधिकार क्षेत्रभित्र बनेका संरचना जुनसुकै वखत हटाईनेछ ।
३७. गाउँपालिका भित्र विगतदेखि सञ्चालित क्रमागत योजनाहरूलाई आगामी आर्थिक वर्षमा पनि निरन्तरता दिइनेछ भने मर्मत सम्भार कोष खडा गरी आवश्यक कार्यविधि बनाई व्यवस्थित बनाउँदै लगिनेछ ।
३८. जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गरी विकास र सेवा प्रवाहमा गुणस्तर कायम गर्न तालिम, प्रशिक्षण र अभिमुखीकरणका साथै भ्रमण अवलोकन गराईनेछ । त्यसै गरी गाउँपालिका अध्यक्षले वडाध्याक्षसंग र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले शाखा प्रमुख संग मापन योग्य सूचकहरूसहित कार्यसम्पादन सम्झौता गरी सम्बन्धित पदाधिकारीहरूलाई नतिजा प्रति थप जवाफदेही बनाईनेछ ।

सभाध्यक्ष ज्यू

३९. ज्येष्ठ नागरिक, एकल महिला, अपांगता भएका व्यक्ति, विधुवा, वालवालिका लगायतलाई नेपाल सरकारबाट सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्रत्याभूत गरिदै आएकोमा स्थानीय सरकारले आर्थिक र सामाजिक रूपमा जोखिम रहेका नागरिकहरूलाई सुरक्षा प्रदान गर्न तथा सभ्य र लोककल्याणकारी राज्य व्यवस्थाका लागि सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण प्रणालीलाई चुस्त बनाउन आवश्यक कार्य गरिनेछ ।
४०. लिङ्गको आधारमा गरिने बिबेदलाई न्यूनिकरण गर्नको लागि छोरी मात्र जन्माई बन्ध्याकरण गर्ने परिवारलाई प्रोत्साहन स्वरूप सम्मान गरिने छ ।
४१. बृद्ध बृद्धाहरूलाई उचित तरीकाले पालन पोषण गर्ने बुहारीहरूलाई प्रोत्साहन स्वरूप सम्मान गरिनेछ । साथै बिपन्न, सुकुम्बासीहरूलाई पहिचान मृत्यु पछि थप केही सहूलियतका कार्यक्रम गरिदै लगिनेछ ।
४२. सामूदायिक विद्यालयहरूमा अंग्रेजी माध्यमबाट आधाभूत तह सम्मको शिक्षा दिनको लागि अंग्रेजी विषय पढाउने तालिमको व्यवस्था गरिएको छ ।
४३. कोभिड-१९ को बिपद घडिमा समुदायमा पर्ने मानसिक तनाब, डिप्रेसन, मा परेकाहरूलाई बिभिन्न चेतनामुलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
४४. कोभिड-१९ महामारीको कारण बन्दाबन्दीको अबस्थामा रहेका बिद्यालयवाट पठन पाठन सूचारु गर्नको लागि बैकल्पिक माध्यम अपनाई शिक्षा मन्त्रालयले लिएको लक्ष्य अनुरूप स्वयंमसेवक शिक्षकको व्यवस्था गरिदै पठन पाठनलाई लगिनेछ ।
४५. सामूदायिक विद्यालयमा कार्यरत छात्रहरूलाई सेनिटरी प्याड तत्काल वितरण गरि निरन्तरता दिईनेछ ।
४६. पालिका भित्र रहेको आधारभूत विद्यालयहरू मध्येबाट कुनै विद्यालयलाई नमूना विद्यालयको रूपमा संचालन गर्दै लगिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
४७. सबै सामूदायिक विद्यालयलाई सूचना तथा संचारको पहुँच पुर्याउन कम्प्युटर शिक्षा प्रयोगलाई क्रमशः व्यवस्था गर्दै लगिनेछ ।
४८. गाउँपालिका भित्रका सबै वालवालिकालाई आधारभूत तथा माध्यमिक तहका सबै विद्यालयलाई वालमैत्री बनाउनुका साथै सबैका लागि शिक्षा अभियान सञ्चालन गरी प्राविधिक शिक्षालय स्थापनाका लागि प्रोत्साहन र थप सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ । प्रचलित ऐन, नियमलाई कडाईका साथ पालना गरी विद्यार्थी सिकाइ उपलब्धिको परीक्षण र व्यवस्थापन समेत गरी विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि मार्फत सामूदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधार कार्यक्रम, मर्मत सम्भार, सञ्चालन र व्यवस्थापनलाई विशेष जोड दिईनेछ ।

४९. गाउँपालिका भित्रका नागरिकहरूलाई सफा र स्वच्छ पिउनेपानी उपलब्ध गराउन विभिन्न संघ संस्थाहरूसँग सहकार्य गरी खानेपानी आयोजनाहरू सञ्चालन गरिनेछ । पानीका मुहानहरूको संरक्षण एवं आवश्यक अन्य केही ठाउँमा लिफ्ट प्रविधिको पूर्वाधारहरू तयार गरिने छ । एक घर एक धारा खानेपानी आयोजनालाई प्राथमिकता दिई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
५०. समृद्धि र विकास निर्माणको आधार, महिलाको क्षमताको विकास नारालाई कार्यान्वयन गर्दै गाउँपालिका क्षेत्रभित्र महिला सशक्तिकरणका साथै उद्भमशिलताको विकास गर्न उपाध्यक्षसँग महिला कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
५१. वैक तथा वित्तीय संस्थाहरूसँगको सहकार्यमा सबै नागरिकहरूमा वैक तथा वित्तीय साक्षरता अभिवृद्धि गर्न आगामी वर्षहरूमा सघन रूपमा वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम संचालन गरिंदै लगिनेछ ।
५२. गाउँपालिकाले हाल लिदै आएको कर, राजस्व, शुल्क आदिलाई थप व्यवस्थित र नियमन गरिनेछ । यस गाउँपालिका हाम्रो कर, समृद्ध बनाउने हाम्रै रहर भन्ने नारालाई साकार पार्न असल कारदातालाई सम्मान र तोकिएको समयमै कर तिर्ने कारदातालाई विशेष छुटको व्यवस्था गरिनेछ । आगामी आर्थिक वर्ष देखि सम्पत्ति कर लगाईनेछ ।
५३. जनसांख्यिक, प्राकृतिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, भौतिक पूर्वाधार, रोजगारीको अवस्था, कुल गार्हस्थ्य उत्पादन, प्रतिव्यक्ति आय, मानव विकास तथा लैंगिक सशक्तिकरण सूचकांक, राजस्व तथा आय व्यय समेतको तथ्यांक संकलन र प्रशोधन गरी नवीनतम प्रविधियुक्त राष्ट्रिय तथा स्थानीय सूचना प्रणालीमा आवद्धता र पाश्च चित्र तथा स्रोत नक्साको अद्यावधिक अभिलेखन गरिनेछ ।
५४. सार्वजनिक तथा सरकारी सम्पत्तिको अभिलेख राखी संरक्षण र सदुपयोग गरिने छ । सबै सार्वजनिक जग्गा र पालिका भित्र रहेका सम्पूर्ण बस्तुको तथ्याङ्क संकलन गरि तथार्थ विवरणको खाका तयार गरिनेछ ।
५५. लिखु गाउँपालिका भित्र रहेका जडिबुटीहरूलाई पहिचान गरी पत्पादन र प्रशोधनमा जोड दिदै लगिनेछ ।
५६. यस लिखु गाँपालिकामा आवश्यक अनुसार औद्योगिक क्षेत्र बिस्तार गरिनेछ ।
५७. गाउँपालिकामा स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा लागू गरिनेछ ।
५८. विवाद समाधानको लागि मेलमिलाप तथा मध्यस्थता सेवालाई न्यायिक समिति मार्फत थप प्रभावकारी बनाईनेछ । मेलमिलाप मार्फत विवाद समाधान गरी शान्ति स्थापना गर्न प्रभावकारी रूपमा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
५९. गाउँपालिका भित्रका खेतीयोग्य जमिन तथा वाँझो जमिनमा आवश्यक सिँचाइको व्यवस्था गरी कृषि उत्पादन बढाईनेछ । पशुपालन तथा कृषि कार्यका लागि दीर्घकालीन योजना तयारी गरी कृषि सडक तथा स्थानीय स्तरका सिँचाइ प्रणालीको निर्माण गरिनेछ । कृषि लगायत विकासका पक्षहरूमा व्यापक छलफल तथा स्थानीय सरकारका कामकारवाहीमा एकरूपता एवं सामाज्यस्यता कायम गर्न कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
६०. कोभिड -१९ लगायत स्थानीय स्तरमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, पूर्व सूचना प्रणाली, खोच तथा उद्धार, राहत सामग्रीको पूर्वभण्डारण, स्थानीय तटवन्ध, नदी र पहिरोको नियन्त्रण, विपद जोखिम क्षेत्रको नक्सांकन तथा वस्तीहरूको पहिचान र स्थानान्तरण गर्नका लागि पहल गरिनेछ । विपद् व्यवस्थापनका लागि वडा/वडामा गठित विपद् व्यवस्थापन समिति लाई थप क्रियाशील बनाउदै युवा परिचालनका लागि युवा कार्यक्रम यथाशीघ्र संचालन गरिनेछ ।
६१. कोभिड -१९ को कारण बिदेशबाट फर्केका युवाहरूको तथ्याङ्क संकलन गरि उनीहरूमा भएको सीपलाई मध्यनजर गर्दै कार्यक्रम तय गरिनेछ । र यूवाहरूको सीप र क्षमतालाई कदर गर्दै कार्यक्रम गरिनेछ ।
६२. यूवाहरूलाई रोजगार प्रति उन्मुख गराउनको लागि र बेरोजगार बाट पिडित हुन नदिन यूवा विभिन्न प्रकारका तालिमहरू संचालन गरि यूवालाई रोजगार प्रति उन्मुख गराईनेछ ।
६३. विगतबाट पाठ सिक्दै आगामी आर्थिक वर्षमा टुक्रे योजना तथा कार्यक्रम पूर्णत निरुत्साहित गर्दै एक वाई एक गौरवको योजना संचालन गरिनेछ । असारे विकासलाई आगामी वर्ष अन्त्य गर्न योजना समझौताका कार्यलाई श्रावण महिनाबाट शुरु गरिनेछ । साथै गौरवका योजना र मेशिनरी उपकरणको आवश्यकता पर्ने योजनालाई यथासम्भव कार्यान्वयन गरिनेछ ।

६४. रोजगारमूलक कार्यक्रमका माध्यम मार्फत गरिवी न्यूनिकरण गर्न एक घर एक महिला सीपमूलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । गाउँपालिकालाई खाद्यान्न तथा तरकारी विउ विजनमा आत्मनिर्भर बनाउन फलफूल तथा मसौमजन्य तरकारीको बीउबिजनमा कृषकको मागलाई ध्यानमा राखि व्यवस्था मिलाउदै लगिनेछ ।

सभाध्यक्ष ज्यू

६५. जिल्ला प्रहरी कार्यालय र स्थानीय सरकारविचको समन्वयमा संचालन गरिदै समुदायिक प्रहरी साझेदारी कार्यक्रम तथा लागुपदार्थ दुव्यर्सन सम्बन्धी कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ ।
६६. गाउँपालिका भित्र रहेको गुठीको समस्यालाई यथाशीघ्र सम्बोधन गर्न प्रदेश सरकार मार्फत नेपाल सरकार समक्ष आवश्यक पहल गरिनेछ ।
६७. गाउँपालिका भित्र राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाका रुपमा संचालनमा रहेको लिखु एक्वार लगायतका संघीय तथा प्रदेश सरकारबाट कार्यान्वयन हुने आयोजना समयमा नै सम्पन्न गर्न स्थानीय सरकारका तर्फबाट आवश्यक सहयोग एवं समन्वय गरिनेछ । साथै गाउँपालिका सेवा क्षेत्र भित्र रहेका जलविद्युत उत्पादनका आयोजनाहरूलाई समन्वय गरी सहजिकरणमार्फत सहयोग गरिनेछ ।
६८. झोलुङ्गे पुल निर्माणका लागि आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
६९. सामाजिक संजालमा व्यक्त हुने अमर्यादित तथा असभ्य व्यवहारहरूलाई कानुनी दायरामा ल्याई सभ्य समाज निर्माणमा जोड दिईनेछ । पारदर्शी सरकार निर्माणमा जोड दिन गाउँपालिकाको डकुमेन्ट्री निर्माण कार्यलाई प्राथमिकता दिईने छ ।
७०. स्थानीय पूर्वाधार विकास कार्यक्रम समेत उपभोक्ता समितिमार्फत कार्य गरी सम्पन्नको अन्तिम तयारीमा रहेको छ । महिला,वालवालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक कार्यक्रमका लागि वजेट विनियोजन भै योजना कार्यान्वयनको अन्तिम चरणमा पुगेको अवस्था छ ।
७१. गैरसरकारी संघ संस्थामा आवद्ध रही गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कार्यरत रहेका संघ संस्थाकोयथार्थ विवरण गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयमा अनिवार्य रुपमा अध्यावधिक गरी जानकारी गराउनुपर्ने नीति अविलम्ब लिईनेछ ।
७२. सार्वजनिक प्रशासनलाई राजनीतिक सिद्धान्तबाट अलग राखी सरकारका नीति तथा कार्यक्रम निष्पक्ष रुपमा कार्यान्वयन गरी समृद्ध लिखु गाउँपालिका निर्माणमा समर्पित गराईनेछ ।

सभाध्यक्ष ज्यू

७३. यी नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनबाट " लिखु गाउँपालिकाको दृष्टि सुशासन मार्फत समृद्धि" भन्ने नारालाई आत्मसाथ गर्दै समृद्ध नेपाल,सुखी नेपालीको राष्ट्रिय आकांक्षा पूरा गर्न स्थानीय सरकारका प्रत्येक कार्यहरूको केन्द्रविन्दु आम नागरिक हुनेछन् । सबैलाई समान अवसर,समान अधिकार,उत्तिकै सुरक्षा,उत्तिकै सम्मानको प्रत्याभूति गरिनेछ ।
७४. अन्त्यमा,प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि सबैको सहकार्य र स्वामित्व अपरिहार्य छ । यसको सफल कार्यान्वयनका लागि सम्पूर्ण सरोकारवाला लगायत सबैको सद्भाव, र सहयोग हुनेमा विश्वस्त छु । गरिमामय यस गाउँसभाबाट रचनात्मक सुझावको अपेक्षासहित विदा हुन्छु ।

धन्यवाद !

शान्ता ढुंगेल
उपाध्यक्ष